

«به نام خدا»

جامه‌شناسی سازمان‌های غیردولتی

(NGO)

نویسنده و پژوهشگر:

دکتر مهران سهراب زاده

استادیار دانشگاه کاشان

سهرابزاده، سهران، ۱۳۳۲ -	:	سروشنامه
جامعه شناسی سازمان های غیردولتی (NGO) : سهران سهرابزاده	:	عنوان و نام پدیدآور
تهران: سخنوران، ۱۳۹۲.	:	مشخصات نشر
ص ۲۰۳	:	مشخصات ظاهری
۹۷۸-۶۰۰-۶۹۷۵-۲۰-۵ ریا ۸۵۰۰۰	:	شابک
فیبا	:	وضعیت فهرست نویسی
سازمان های غیردولتی -- ایران -- جنبه های اجتماعی	:	موضوع
۱۳۹۲ ۲ ج ۹/۴۸۲۱JZ	:	رده بندی شنگ
۳۶۱/۷	:	بندی
۳۱۶۸۲۶۶	:	شماره ثبت کتابخانه ملی



کازگر شمالی، بعد از ادوارد برتون، شماره ۱۴۰۷، طبقه اول

تلفن: ۰۹۱۹۳۶۱۶۶۱۳ - ۶۶۴۷۶۳۰۶

Sokhanvaran_pub@yahoo. Com



جامعه شناسی سازمان های غیردولتی (NGO)

ناشر: سخنوران	✿	مؤلف: سهران سهرابزاده
حروفچینی و صفحه آرایی: سخنوران	✿	
لیتوگرافی، چاپ، صحافی: فرسیما	✿	شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۹۳۶۱۶۶۱۳	✿	چاپ اول: ۱۳۹۲
۹۷۸-۶۰۰-۶۹۷۵-۲۰-۵	✿	طراح جلد: مهدی محمودی
	✿	قیمت: ۸۵۰۰۰ ریال

حق چاپ محفوظ است.

فهرست مطالب

مقدمه.....	۷
فصل ۱.....	۱۱
اصطلاحات.....	۱۱
سازمان.....	۱۲
دولت (دولت سیاسی).....	۱۳
سازمان‌های دولتی.....	۱۲
سازمان غیردولتی.....	۱۲
مشارکت.....	۱۳
فصل ۲.....	۱۵
تعاریف سازمان‌های غیردولتی.....	۱۵
از منظر سازمان‌های جهانی.....	۱۶
از منظر صاحب نظران داخلی.....	۲۲
ویژگی‌های سازمان‌های غیردولتی.....	۲۲
کارکرد اصلی سازمان‌های غیردولتی.....	۲۴
- کوچک کردن دولت و سازمان‌ها و ادارات تابعه.....	۲۴
- نقش نظارتی.....	۲۴
مزیت سازمان‌های غیردولتی بر سازمان‌های دولتی.....	۲۵
ساختار سازمان‌های غیردولتی.....	۲۶
شیوه مدیریت در سازمان‌های غیردولتی.....	۲۹
کارکرد و مشارکت در سازمان‌های غیردولتی.....	۲۹
نقش سازمان‌های غیردولتی در توسعه پایدار.....	۳۱
نقش مشارکت سازمان‌های غیردولتی در مدیریت منابع.....	۳۳
عوامل مربوط به سازمان‌های غیردولتی.....	۳۳
عوامل مربوط به منابع.....	۳۴
عوامل مربوط به مؤثرترین نهاد اجتماعی.....	۳۴
طبقه‌بندی سازمان‌های غیردولتی.....	۳۶
انواع سازمان‌های غیردولتی و غیر انتفاعی.....	۳۸

انواع NGOs از نظر سطوح عملیات	۴۱
ویژگی های سازمان های غیردولتی بین المللی	۴۲
انواع سازمان های غیردولتی بین المللی	۴۲
نقش های سازمان های غیردولتی	۴۳
مهم ترین نقش های سازمان های غیردولتی در فرآیند توسعه	۴۴
فصل ۳	۴۹
سازمان های مردم نهاد در جهان	۴۹
فصل ۴	۵۵
تاریخچه سازمان های مردم نهاد در ایران	۵۵
فصل ۵	۵۹
دامنه و موضوع فعالیت سازمان های غیردولتی	۵۹
فصل ۶	۶۳
حامیان سازمان های غیردولتی در ایران	۶۳
الف. مرکز امور مشارکت زنان	۶۴
ب. وزارت کشور	۶۴
ج. سازمان ملی جوانان	۶۴
فصل ۷	۶۹
آمار و جمعیت سازمان های غیردولتی در ایران	۶۹
مقدمه	۷۰
سازمان های مردم نهاد مرتبط با سازمان تبلیغات اسلامی	۷۶
سازمان های مردم نهاد جوانان مرتبط با ستاد مبارزه با مواد مخدر	۷۶
شهرداری تهران و ارتباط آن با سازمان های غیردولتی	۷۷
فصل ۸	۷۹
تبیین وضع مطلوب	۷۹
مقدمه	۸۰
۱. گسترش کمی و عوامل مؤثر بر آن	۸۰
۱-۱. اهداف کمی	۸۳
۱-۲. عوامل مؤثر بر توسعه کیفی	۸۴
۱-۲-۱. عوامل داخلی و درون سازمانی	۸۴

۲-۲-۱. الزامات و شرایط مورد نیاز خارجی برای توسعه کیفی ۸۵

فصل ۹ ۸۷

نقشی عوامل تأثیرگذار در وضع مطلوب ۸۷

۹-۱. آیین نامه ها و دستورالعمل ها ۸۸

فصل ۱۰ ۹۵

مصادیق موفق وضع مطلوب ۹۵

مقدمه ۹۶

۱. سازمان های غیردولتی و جامعه تجاری ۹۶

اهداف مشترک ۹۸

فرصت های مشترک ۹۹

۲. نقش سازمان های غیردولتی در کاهش خسارت های ناشی از زلزله ۹۹

مدیریت بحران ۱۰۰

فصل ۱۱ ۱۰۵

چالش های فراروی وضع مطلوب ۱۰۵

نقاط قوت و فرصت در سازمان های غیردولتی ۱۰۶

- در ابعاد بین المللی ۱۰۷

- در ابعاد داخلی ۱۰۸

اهم نقاط قوت و فرصت ۱۱۳

نقاط ضعف و تهدیدها ۱۱۵

اهم ضعف ها و تهدیدها ۱۲۳

فصل ۱۲ ۱۲۵

چالش های نیل از وضع موجود به وضع مطلوب ۱۲۵

مقدمه ۱۲۶

الف. مشکلات فرهنگی و درون سازمانی تشکلهای غیردولتی ۱۲۶

ب. برقراری فاصله مناسب از دولت و دستگاه های دولتی ۱۲۸

ج. مشارکت زنان در فعالیت های اجتماعی و تشکلهای غیردولتی ۱۲۹

د. چالش مالی تشکلهای غیردولتی، مشخص نبودن نحوه تعامل با دولت ۱۳۰

هـ. چالش کسب مجوز فعالیت ۱۳۱

و. چالش اطلاعات و اطلاع رسانی و آموزش ۱۳۱

۱۳۲	ز. چالش فرهنگ مشارکت گرایی و کار گروهی
۱۳۳	فصل ۱۳
۱۳۳	برنامه ریزی راهبردی
۱۳۴	مقدمه
۱۳۵	الف. مزایای برنامه ریزی راهبردی
۱۳۶	ب. ویژگی های برنامه ریزی راهبردی
۱۳۷	برنامه راهبردی بر مبنای مدل SWOT
۱۴۲	راهبردها
۱۴۲	الف. راهبردهای SO
۱۴۳	ب. راهبردهای WO
۱۴۴	پ. راهبردهای ST
۱۴۵	ت. راهبردهای WT
۱۴۷	فصل ۱۴
۱۴۷	ارزیابی راهبردها
۱۴۸	مقدمه
۱۵۱	نمایه (فهرست واژگان)
۱۵۹	ضمایم
۱۶۰	ضمیمه ۱. نتایج آمار گیری مرکز آمار ایران در سال ۱۳۸۳
۱۶۲	ضمیمه ۲. آیین نامه اجرایی تأسیس و فعالیت سازمان های غیردولتی
۱۷۲	ضمیمه ۳. صورتجلسه مجمع عمومی عادی ائتلاف تشکلهای غیردولتی
۲۰۱	منابع
۲۰۳	منابع لاتین

مقدمه

گزارش حاضر با مراجعه به دستگاه‌ها و سازمان‌های ذیربط نظیر مرکز آمار ایران، وزارت کشور، سازمان ملی جوانان، اداره کل مشارکت‌های اجتماعی شهرداری تهران و سایر نهادهای صادر کننده مجوز فعالیت برای تشکل‌ها و سازمان‌های مردم‌نهاد و با بهره‌گیری از آمار و اطلاعات این مراکز، کتاب‌ها و سایت‌های مرتبط با موضوع تدوین شده است.

در تکامل‌یافته‌ترین شکل جامعه مدون، «دولت» «حوزه خصوصی» و «جامعه مدنی» سه مولفه‌ای هستند که می‌توانند توانان ضامن امنیت حق و عدالت شهروندان باشند. حوزه عمومی جزء اساسی جامعه مدنی است که افراد در آن به دور از ترس و هراس و آزادانه به گفتگوی عقلانی و بحث می‌پردازند تا به توافقی دست یابند. همه باید بتوانند آزادانه و به صورت برابر به این حوزه عمومی دسترسی داشته باشند. سازمان‌های غیردولتی فضای واقعی برای حوزه عمومی هستند و آنرا ضمانت می‌کنند. جامعه مدنی نسبت به کل جامعه اعم از دولت و ملت حساس و مانند یک ارگانیزم زنده واکنش نشان می‌دهد و نظامی هشداردهنده است و مشکلات جامعه و زیست جهان را کشف می‌کند و در معرض دید قرار می‌دهد تا برای حل آن چاره‌اندیشی شود. آنچه که به عنوان سازمان‌های غیردولتی، سازمان‌های مردم‌نهاد، سازمان‌های داوطلبانه، و یا NGO تاکنون شناخته شده است بنا به دلایل ذیل از اهمیت زیادی برای مطالعه و بررسی برخوردار می‌باشد:

- سازمان‌های غیردولتی با آموزش و حمایت از مسائل مهم اجتماعی و در کانون توجه قرار دادن این مسائل، و همچنین با نظارت بر نحوه عملکرد دولت و مؤسسات اقتصادی خصوصی به شهروندان اجازه می‌دهند تا جامعه خود را ارتقا

ببخشند.

- سازمان‌های غیردولتی شهروندانی را که از مناطق مختلف گرد هم آمده‌اند، قادر می‌سازد تا کار کردن با یکدیگر و همچنین مهارت‌ها، روابط و اطمینانی را که مستلزم یک جامعه خوب است، یاد بگیرند.
- سازمان‌های غیردولتی در موارد بسیاری در خدمت منافع شهروندان هستند. آنها می‌توانند به عنوان ارائه کنندگان خدمات اجتماعی، مدافعان محیط زیست یا استانداردهای زندگی و استانداردهای شغلی عمل کنند.
- سازمان‌های غیردولتی معمولاً نماینده منافع شهروندانی هستند که از مناظرات سیاسی ملی به دور ماندند. بحث و تبادل نظرهای عمومی را در دسترس تمام مردم از هر طبقه اقتصادی و اجتماعی که باشند و زنان و اقلیت‌ها قرار می‌دهند.
- بودجه سازمان‌های غیردولتی از راه کمک‌های، بلاعوض افراد، سپرده‌های خصوصی و کمک‌های افراد بشردوست، شرکت‌ها، بنیادهای مذهبی، بنیادهای بین‌المللی، ان.جی.او.های دیگر، حراج کالاها، و حتی دولت‌ها تأمین می‌شود.
- دولت‌ها و سازمان‌های غیردولتی اغلب به عنوان شریک با یکدیگر کار می‌کنند. ان.جی.او.ها می‌توانند برای اجرای پروژه‌هایی با سرمایه‌گذاری دولتی، از بین مردم عادی مهارت‌ها و کارکنان محلی و منطقه‌ای را فراهم آورند. ان.جی.او.ها می‌توانند از لحاظ سیاسی غیروابسته باشند، یا ممکن است بر اساس اندیشه‌های حزبی بنا نهاده شده و در صدد باشند تا هدفی مشخص یا یک سری از هدف‌ها را در جهت منافع عمومی پیش ببرند. به هر شکلی، نکته اصلی این است که ان.جی.او.ها می‌بایست تحت کمترین کنترل سیاسی دولت عمل کنند.
- سازمان‌های غیردولتی برنامه‌های محلی و بین‌المللی، را در تمامی زمینه‌ها، که به گسترش اصول دموکراسی کمک می‌کنند، برقرار می‌سازند. این برنامه‌ها به شرح زیر

هستند:

- حقوق بشر: از طریق ترویج و گسترش استانداردهای بین‌المللی و نظارت کردن بر سوء استفاده و تجاوز به حقوق دیگران
- حکومت قانون: از طریق کمک‌های قانونی رایگان یا با هزینه پایین، آموزش تمام شهروندان در مورد حقوقشان و جانبداری کردن از اصلاحات قانونی.
- حضور زنان: از طریق آماده کردن ایشان برای حضور و مشارکت در عرصه سیاسی و حمایت از ایشان در برابر تبعیض‌های اجتماعی-اقتصادی
- آموزش‌های مدنی: از طریق آموزش برنامه‌هایی که بر نقش شهروندان در یک جامعه متنوع، تکرگرا و دموکراتیک متمرکز است.
- مطبوعات آزاد: از طریق حمایت و گسترش رسانه‌های گروهی مستقل، تربیت روزنامه‌نگاران و اعمال کردن استانداردهایی برای روزنامه‌نگاری اخلاقی.
- ایجاد احزاب سیاسی: از طریق انتخاباتی که به وسیله ناظرین آموزش دیده همان کشور نظارت می‌شود و ایجاد انگیزه برای نام‌نویسی رای‌دهندگان غیر حزبی.
- پاسخگویی دولت: از طریق تجزیه و تحلیل سیاست‌های دولت و نظارت دقیق بر اقدامات دولتی